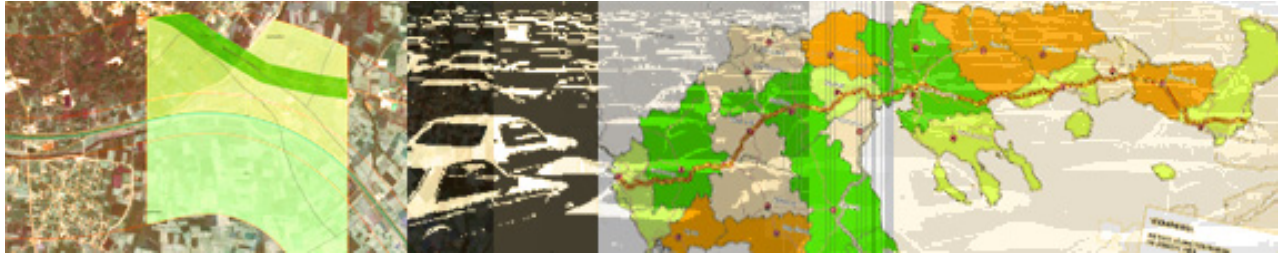

Κατάταξη των Περιφερειών της Ζώνης Επιρροής IV της Εγνατίας Οδού¹, Ιούνιος 2009

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) έχει τον μεγαλύτερο μόνιμο πληθυσμό (το 2001: 1.874.597 κατ.) και τον υψηλότερο ρυθμό αύξησής του τη δεκαετία 1991-2001 (9,9%) στη Ζώνη IV. Για την περίοδο 2001-2006, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat, υπάρχει αύξηση του πληθυσμού με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 0,44%. Το μέγεθος αγοράς είναι το μεγαλύτερο της Ζώνης IV (2006: 29.550,40 εκ. €), και κατά την περίοδο 2000-2006 αυξήθηκε με μέση ετήσια μεταβολή 3,19%, μεγαλύτερη από την αντίστοιχη της Ζώνης Επιρροής IV (2,99%) και μικρότερη της Χώρας (4,25%). Το 2006 είχε το δεύτερο υψηλότερο ΑΕΠ ανά κάτοικο (15.400 €), μετά τη Δυτική Μακεδονία, και τον τρίτο μεγαλύτερο ρυθμό μεγέθυνσής του στη Ζώνη IV για την περίοδο 2000-2006 (2,7%). Σε σχέση με τον εθνικό μέσο, έχει υψηλότερο ποσοστό συγκέντρωσης στον πρωτογενή τομέα και παράγει σχεδόν το 20% του εθνικού προϊόντος του τομέα αυτού. Η κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (2005) έχει ως εξής: 6% ο πρωτογενής τομέας, 29,2% ο δευτερογενής και 64,8% ο τριτογενής. Το 2007 είχε το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας της Ζώνης IV (8,9%). Την περίοδο 1999-2007 το ποσοστό ανεργίας παρουσίασε μείωση κατά 25,21%, που είναι η τρίτη μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας στη Ζώνη IV. Το ποσοστό του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού στον πληθυσμό άνω των 15 ετών είναι το μεγαλύτερο στη Ζώνη IV (2007: 52,5%) και σημείωσε τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση στη Ζώνη IV (1999-2007: 7,1%), μετά την Ήπειρο. Η κατανομή των απασχολούμενων στους τρεις τομείς το 2004 ήταν 13,4% στον πρωτογενή τομέα, το 21,1% στο δευτερογενή και το 65,5% στον τριτογενή. Η ΠΚΜ είναι πρώτη στη Ζώνη IV στο ποσοστό απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα και προτελευταία στον πρωτογενή. Ωστόσο, το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα είναι μεγαλύτερο από αυτό της Χώρας. Και στους τρεις τομείς της οικονομικής δραστηριότητας η ΠΚΜ είναι αυτή που έχει το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στην ΑΠΑ της Ζώνης IV (2005). Αξιοσημείωτο είναι ότι σε όλους τους τομείς περισσότερη από τη μισή ΑΠΑ της Ζώνης IV προέρχεται από την ΠΚΜ. Την περίοδο 2000-2005, παρουσιάζει τον τρίτο μεγαλύτερο μέσο

¹ Τα στοιχεία ΑΕΠ, Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ), απασχόλησης, εργατικού δυναμικού και ανεργίας βασίζονται στην επεξεργασία πρωτογενών δεδομένων που δημοσίευσε η Eurostat την περίοδο από Ιανουάριο μέχρι Μάιο του 2009. Τα στοιχεία πληθυσμού βασίζονται στην επεξεργασία των αποτελεσμάτων των απογραφών της ΕΣΥΕ 1991 και 2001. Τα στοιχεία του εξωτερικού εμπορίου βασίζονται στην επεξεργασία των σχετικών δεδομένων της ΕΣΥΕ που δημοσιεύτηκαν τον Οκτώβριο του 2007.

ετήσιο ρυθμό μείωσης της ΑΠΑ στον πρωτογενή τομέα και τον δεύτερο μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης στον τριτογενή. Τέλος, σε ό,τι αφορά το εξωτερικό εμπόριο, η Κεντρική Μακεδονία είναι η πιο εξαγωγική Περιφέρεια στη Ζώνη IV. Το 2007, η αξία των εισαγωγών και εξαγωγών της Κεντρικής Μακεδονίας είναι η μεγαλύτερη στη Ζώνη Επιρροής IV και η δεύτερη μεγαλύτερη σε επίπεδο Χώρας. Επιπλέον, η αξία των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ της περιφέρειας το 2007 (12,2%) είναι η μεγαλύτερη στη Χώρα.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι η δεύτερη σε μόνιμο πληθυσμό Περιφέρεια της Ζώνης Επιρροής IV (2001: 740.115 κατ.) και παρουσίασε τη μικρότερη αύξηση του πληθυσμού τόσο στη Ζώνη IV όσο και στη Χώρα (1,5%) την περίοδο 1991-2001. Για την περίοδο 2001-2006, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat, υπάρχει μικρή μείωση του πληθυσμού με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 0,07%. Το ΑΕΠ της περιφέρειας είναι το δεύτερο μεγαλύτερο στη Ζώνη IV (2006: 10.197,28 εκ. €). Την περίοδο 2000-2006, η Θεσσαλία σημείωσε το δεύτερο μεγαλύτερο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης στη Ζώνη IV (2,67%). Στους κάτοικους της αντιστοιχεί το δεύτερο χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ στη Ζώνη IV (2006: 13.800 εκ. €). Η κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Περιφέρεια (2005) έχει ως εξής: 10,9% ο πρωτογενής τομέας (ποσοστό που την κατατάσσει 1η στην Ζώνη IV), 29% ο δευτερογενής (3η στην Ζώνη IV) και 60,1% ο τριτογενής (4η στην Ζώνη IV). Η Θεσσαλία έχει το μικρότερο ποσοστό ανεργίας (2007: 7,8%), καθώς και τη μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού ανεργίας σε επίπεδο χώρας (1999-2007: -41,79%). Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό άνω των 15 ετών είναι το τρίτο μεγαλύτερο στη Ζώνη IV (2004: 51,9%). Η Θεσσαλία κατέχει, επίσης, την δεύτερη θέση στη Ζώνη IV ως προς το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα (2004: 24%), ενώ έχει το δεύτερο μικρότερο ποσοστό απασχολούμενων στο δευτερογενή τομέα (2004: 18,5%). Η αξία των εξαγωγών το 2007 ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη στη Ζώνη IV. Την περίοδο 2000-2007 η μέση ετήσια αύξηση της αξίας των εξαγωγών ήταν 5,27%, η μεγαλύτερη στη Ζώνη IV.

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης είναι η τρίτη Περιφέρεια της Ζώνης με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος (μόνιμος πληθυσμός 2001: 607.162 κατ.), ενώ ο ρυθμός αύξησης είναι ο 2ος της Ζώνης IV (1991-2001: 6,5%). Για την περίοδο 2001-2006, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat, υπάρχει αύξηση του πληθυσμού με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 0,02%. Το ΑΕΠ της Περιφέρειας είναι το 3ο μεγαλύτερο στις πέντε Περιφέρειες (2006: 7.509,15 εκ. €) ενώ ο ρυθμός μεταβολής του για την περίοδο 2000-2006 είναι ο χαμηλότερος στη Ζώνη IV (1,94%). Η Περιφέρεια παρουσιάζει επίσης το χαμηλότερο ΑΕΠ ανά κάτοικο στη Ζώνη IV (2006: 12.400 €), ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησής του είναι ο χαμηλότερος στη Ζώνη IV (2000-2006: 1,9%). Η κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (2003) έχει ως εξής: 9,3% ο πρωτογενής

τομέας, 26,3% ο δευτερογενής και 64,4% ο τριτογενής. Η Περιφέρεια παρουσιάζει το 2ο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (2007: 9,7%) και εμφάνισε τη δεύτερη μεγαλύτερη μείωση στη Ζώνη IV (1999-2007: -29,08%). Το 2006, το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό άνω των 15 ετών ανερχόταν σε 52,3% και ήταν το δεύτερο μεγαλύτερο στη Ζώνη Επιρροής IV. Την περίοδο 1999-2007 ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός μειώθηκε κατά 0,76%, που είναι η μεγαλύτερη μείωση σε επίπεδο Χώρας. Το ποσοστό των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα είναι το μεγαλύτερο της Ζώνης (2004: 27,2%), παρουσιάζει όμως τη 2η μεγαλύτερη μείωση (21,9%) στη Ζώνη IV και τη 7η μεγαλύτερη στην Χώρα την περίοδο 2000-2004. Τέλος, η Ανατολική Μακεδονία & Θράκη έρχεται 3η στην αξία των εξαγωγών στη Ζώνη IV (2007: 471,68 εκ. €), παρουσιάζοντας τη μικρότερη μέση ετήσια αύξηση της αξίας των εξαγωγών για την περίοδο 2000-2007 (0,13%).

Η Ήπειρος είναι η τέταρτη Περιφέρεια με βάση το μόνιμο πληθυσμό (2001: 336.392 κατ.). Η ποσοστιαία αύξηση κατά τη δεκαετία 1991-2001 ήταν 2,8%, μικρότερη από το σύνολο Χώρας (7%) και την κατατάσσει τρίτη στη Ζώνη IV. Για την περίοδο 2001-2006, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat, υπάρχει αύξηση του πληθυσμού με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 0,58%, που είναι ο μεγαλύτερος στη Ζώνη IV. Έχει το δεύτερο μικρότερο μέγεθος αγοράς (2006: 4.975,39 εκ. €) και στην περίοδο 2000-2006 η μέση ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ έφτασε το 3,73%, όταν στο σύνολο Χώρας ήταν 4,25% και στη Ζώνη Επιρροής IV 2,99%. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι, επίσης, το τρίτο μεγαλύτερο στη Ζώνη IV (2006: 14.300 €) και την περίοδο 2000-2006, παρουσιάζει επίσης το δεύτερο μεγαλύτερο ρυθμό μεταβολής (3,08%) στη Ζώνη IV. Η κατανομή της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας (2005) έχει ως εξής: 8,1% ο πρωτογενής τομέας, 21,8% ο δευτερογενής και 70,1% ο τριτογενής. Το ποσοστό ανεργίας της Περιφέρειας είναι το 2^ο μεγαλύτερο στη Ζώνη IV (2007: 10%) εμφανίζοντας το δεύτερο μεγαλύτερο, μετά τη Θεσσαλία, ρυθμό μείωσης του ποσοστού (1999-2007: -29,08%). Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό άνω των 15 ετών είναι το δεύτερο μικρότερο της Ζώνης IV μετά την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2006: 49,9%), ενώ η Περιφέρεια παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση (7,15%) στη Ζώνη IV, του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού για την περίοδο 1999-2007. Η Ήπειρος παρουσιάζει τη μικρότερη αύξηση της απασχόλησης στη Ζώνη IV (2000-2004: 0,5%), και το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα (62,1% το 2004). Τέλος, το εξαγόμενο και εισαγόμενο προϊόν της Περιφέρειας, είναι το χαμηλότερο της Ζώνης IV (2007) και το εισαγόμενο προϊόν παρουσιάζει και την μεγαλύτερη μεταβολή στη Ζώνη IV κατά την περίοδο 2000-2007 καθώς το εξαγόμενο προϊόν παρουσιάζει τη δεύτερη μεγαλύτερη μεταβολή στη Ζώνη IV κατά την ίδια περίοδο.

Η Δυτική Μακεδονία είναι η μικρότερη πληθυσμιακά Περιφέρεια (μόνιμος πληθυσμός 2001: 294.317 κατ.) και ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της ήταν ο δεύτερος μικρότερος στη Ζώνη IV (1991-2001: 2%). Για την περίοδο 2001-2006, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat, υπάρχει μείωση του πληθυσμού με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 0,03%. Το ΑΕΠ της Περιφέρειας είναι το χαμηλότερο στη Ζώνη IV (2006: 4.538,36 εκ. €) αλλά εμφανίζει το δεύτερο μεγαλύτερο ετήσιο ρυθμό μεταβολής (2000-2006: 3,4%). Η Περιφέρεια έχει το μεγαλύτερο κατά κεφαλή ΑΕΠ (2006: 15.400 €), με τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης για την περίοδο 2000-2006 να διαμορφώνεται στο 3,34%, που είναι ο μεγαλύτερος ρυθμός στη Ζώνη IV σε επίπεδο Περιφερειών. Η κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (2005) έχει ως εξής: 6,9% ο πρωτογενής τομέας, 42,6% ο δευτερογενής - το μεγαλύτερο ποσοστό στη Ζώνη IV και το δεύτερο μεγαλύτερο στη χώρα - και 50,5% ο τριτογενής. Ο ισχυρός ρόλος του δευτερογενή τομέα αναδεικνύεται και από το αντίστοιχο ποσοστό των απασχολούμενων (2004: 30%) που είναι και το μεγαλύτερο στη χώρα. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο πληθυσμό άνω των 15 ετών (48,6%) ήταν το μικρότερο στη Ζώνη Επιρροής IV. Η Δυτική Μακεδονία χαρακτηρίζεται από το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (2007: 12,1%) παρουσιάζοντας ταυτόχρονα τη μικρότερη διαχρονική μείωση (1999-2007: -17,12%). Το 2007, η Δυτική Μακεδονία ήταν μία από τις πέντε Περιφέρειες της Ελλάδας που είχε πλεονασματικό ισοζύγιο εξαγωγών-εισαγωγών. Την περίοδο 2000-2007 οι εισαγωγές εμφάνισαν μέση ετήσια μείωση 1,63%, ενώ οι εξαγωγές εμφάνισαν τον τρίτο μεγαλύτερο μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης στη Ζώνη IV (3,63%).

Στη συνέχεια, γίνεται μια απόπειρα κατάταξης των πέντε Περιφερειών της Ζώνης IV με βάση τα αποτελέσματα των δεικτών του Παρατηρητηρίου και με τη χρήση σύνθετων δεικτών². Εδώ εφαρμόζεται η μέθοδος υπολογισμού του Σύνθετου Δείκτη Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ)³, ο οποίος χρησιμοποιεί ως μεταβλητές μία σειρά αναπτυξιακών δεικτών. Συγκεκριμένα, για την κατάταξη των Περιφερειών με βάση τον ΣΔΕΑ επιλέχθηκαν οι ακόλουθοι δείκτες: μεταβολή πληθυσμού, ΑΕΠ ανά κάτοικο, ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, οικονομικός ενεργός πληθυσμός, ποσοστό ανεργίας και εξωτερικό εμπόριο. Οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν είναι: α) τα πλέον πρόσφατα απόλυτα μεγέθη των δεικτών, με βάση τα οποία γίνεται κατάταξη που εκφράζει τη

² Βλ. <http://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/>

³ Ο Σύνθετος Δείκτης Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ) για κάθε Περιφέρεια, υπολογίζεται με βάση τον τύπο: $\text{ΣΔΕΑ} = \sum (X_i) / N$. Όπου X_i είναι η τυποποιημένη τιμή του δείκτη x_i και N είναι ο αριθμός των δεικτών που χρησιμοποιούνται. Η τυποποιημένη τιμή X_i προκύπτει από τον τύπο: $X_i = 100 [x_i - x_{\min}] / [x_{\max} - x_{\min}]$. Η τυποποίηση είναι αναγκαία ώστε όλες οι τιμές των δεικτών (μεταβλητές x_i) να λαμβάνουν τιμές στο διάστημα (0, 100) και συνεπώς να είναι αθροίσιμες. Το βασικό πρόβλημα αυτής της μεθόδου είναι ότι όλοι οι δείκτες που αθροίζονται για την κατασκευή του ΣΔΕΑ έχουν το ίδιο βάρος και συνεπώς δεν υπάρχει ειδική στάθμιση για τη σημασία της κάθε μιας στη διαμόρφωση του αναπτυξιακού προφίλ των νομών και περιφερειών.

Βλ. http://www.prd.uth.gr/research/DP/2003/uth-prd-dp-2003-28_gr.pdf και «Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα» (Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Γ., 2004)

στατική εικόνα των Περιφερειών και β) οι διαχρονικές μεταβολές των δεικτών, με βάση τις οποίες γίνεται κατάταξη που εκφράζει τη δυναμική εικόνα των Περιφερειών. Σημειωτέον ότι τα παραπάνω μεγέθη δεν είναι τα μόνα που προσδιορίζουν το επίπεδο ανάπτυξης μιας περιφέρειας. Μια ολοκληρωμένη μελέτη για την ιεράρχηση του επιπέδου ανάπτυξης και της δυναμικής των Περιφερειών, θα απαιτούσε τη χρήση και άλλων δεικτών που σχετίζονται με παραμέτρους αποτίμησης της περιφερειακής ανάπτυξης όπως, η καινοτομία και η γνώση, η ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική συνοχή, η βιωσιμότητα, η κοινωνία της πληροφορίας κ.α. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η κατάταξη για την στατική και την δυναμική εικόνα των πέντε Περιφερειών, σύμφωνα με κάθε έναν από τους δείκτες που επιλέχθηκαν και σύμφωνα με τον ΣΔΕΑ.

Πίνακας 1: Κατάταξη Περιφερειών της Ζώνης Επιρροής IV

Περιφέρεια	Πληθυσμός*		ΑΕΠ ανά κάτοικο		ΑΠΑ		Ανεργία**		Οικ. ενεργός πληθ.***		Εξαγωγές****		ΣΔΕΑ	
	2001	2001 - 2006	2006	2000-2006	2005	2000-2005	2007	1999-2007	2007	1999-2007	2006	2004-2006	Στατική κατάταξη	Δυναμική κατάταξη
Ήπειρος	4	1	3	2	4	4	4	2	4	1	5	4	5	1
Δυτική Μακεδονία	5	4	1	1	5	2	5	5	5	4	4	3	4	4
Κεντρική Μακεδονία	1	2	1	3	1	3	2	3	1	2	1	2	1	3
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	3	3	5	5	3	5	3	4	2	5	2	5	3	5
Θεσσαλία	2	5	4	4	2	1	1	1	3	3	3	1	2	2

*Η μεταβολή πληθυσμού 2001-2006 αναφέρεται στο μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής με βάση τις εκτιμήσεις της Eurostat
 ** Αναφέρεται στο ποσοστό της ανεργίας και την μεταβολή του. Η κλίμακα από 1 έως 5, ξεκινάει από το μικρότερο ποσοστό ανεργίας προς το μεγαλύτερο.
 *** Αναφέρεται στο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στον συνολικό πληθυσμό άνω των 15 ετών.
 ****Αναφέρεται στις εξαγωγές της Περιφέρειας ως ποσοστό του ΑΕΠ

Έτσι προκύπτει πως με βάση το επίπεδο κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης (απόλυτα μεγέθη και έτη αναφοράς 2001, 2005, 2006 και 2007) οι Περιφέρειες ιεραρχούνται ως εξής: Κεντρική Μακεδονία, Θεσσαλία, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Δυτική Μακεδονία και Ήπειρος. Σύμφωνα με τη δυναμική κατάταξη (ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής), ως πιο αναπτυσσόμενες Περιφέρειες κατατάσσονται πρώτη η Ήπειρος δεύτερη η Θεσσαλία, τρίτη η Κεντρική Μακεδονία, τέταρτη η Δυτική Μακεδονία και πέμπτη η Ανατολική Μακεδονία & Θράκη.

Από τα παραπάνω προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Η Κεντρική Μακεδονία είναι σταθερά η πιο ανεπτυγμένη Περιφέρεια, χωρίς να διαφαίνονται τάσεις αλλαγής αυτής της κατάστασης.
- Η Θεσσαλία διατηρεί τη δεύτερη θέση και στις δύο κατατάξεις, με χαμηλά ποσοστά στην ανεργία, ενώ εμφανίζει και σημαντική μείωσή της.
- Η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, είναι τρίτη στη στατική και τελευταία στη δυναμική κατάταξη και χαρακτηρίζεται από χαμηλό ΑΕΠ/κάτοικο και χαμηλούς ετήσιους ρυθμούς μεταβολής στους περισσότερους αναπτυξιακούς δείκτες.
- Η Δυτική Μακεδονία είναι τέταρτη στη στατική καθώς και στη δυναμική κατάταξη. Χαρακτηρίζεται από κακές επιδόσεις στους δείκτες που αφορούν την εργασία (ανεργία,

εργατικό δυναμικό), αλλά καλές θέσεις κατάταξης στο ΑΕΠ/κάτοικο καθώς και στη μεταβολή του.

- Η Ήπειρος αν και είναι πέμπτη στη στατική, είναι πρώτη στη δυναμική κατάταξη και είναι η μόνη Περιφέρεια που η θέση της στη δυναμική κατάταξη είναι καλύτερη από αυτήν στη στατική.